

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ
ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ ΤΑΞΗΣ
ΤΕΤΑΡΤΗ 18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2012
ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΟΜΑΔΑ Α΄

A.1.1 Σχολ. Βιβλίο σελ. 211-212 « Οι επαναστάτες αιφνιδίασαν...της επανάστασης»

A.1.2 Σχολ. Βιβλίο σελ.250, «Στην Ευρώπη πρωτεργάτης...της Σοβιετικής Ένωσης»

A.2.1. Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

α. Σελ. 272, «Επίλεκτο σώμα..από τον Μ. Κωνσταντίνο. Ανάλογο σώμα επιχείρησε να δημιουργήσει με παρεμβάσεις στο στρατό για να εξασφαλίσει την παραμονή του στην εξουσία ο Δημήτριος Βούλγαρης, ως ηγέτης της παράταξης των πεδινών, η οποία συγκροτήθηκε μέσα στην εθνοσυνέλευση του 1862-1864»

β. Σελ. 93, «Σοσιαλδημοκρατική ομάδα η οποία εμφανίστηκε για πρώτη φορά στις εκλογές της 8^{ης} Αυγούστου 1910. Ήταν η πιο σοβαρή ομάδα με σοσιαλιστικές ιδέες, η οποία..να ιδρύσουν κόμμα.»

γ. Σελ. 140-141, «Τον Ιούλιο του 1914...να αποκτήσουν γεωργικό κλήρο»

A.2.2. (Στην περίπτωση που θεωρείτε την πρόταση λανθασμένη, δικαιολογήστε την απάντησή σας).

1.Σωστό

2.Λάθος (ο Δημήτριος Βούλγαρης).

3.Λάθος (ο Δηλιγιάννης δεν αποδεχόταν το χωρισμό των εξουσιών)

4.Σωστό

5.Λάθος (Τον Ιούλιο του 1917 στον Ταϊγάνιο)

6.Λάθος (του 1921)

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Β. 1

α) Τα Συντάγματα του 1844 και του 1864 είναι οι πρώτοι συνταγματικοί χάρτες του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους. Αποτέλεσαν καρπούς επαναστατικών κινημάτων που στόχευαν στη βελτίωση των όρων ζωής των Ελλήνων πολιτών και στον περιορισμό των αρμοδιοτήτων του εκάστοτε μονάρχη. Το πρώτο χρονικά σύνταγμα ήταν το επίτευγμα των επαναστατών της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843. Ενώ, το δεύτερο ακολούθησε την εκθρόνιση του Όθωνα ως συνέπεια της επανάστασης του Φεβρουαρίου του 1862. Στην Εθνοσυνέλευση που συγκροτήθηκε αμέσως μετά την έξωση του μονάρχη άρχισαν οι συζητήσεις για το νέο σύνταγμα, το οποίο εγκρίθηκε και τέθηκε σε εφαρμογή το 1864. Μεταξύ τους αυτοί οι δύο συνταγματικοί χάρτες παρουσιάζουν ομοιότητες, αλλά και σημαντικές διαφορές.

Ως προς το περιεχόμενό τους τα δύο συντάγματα διαφέρουν στο πολίτευμα που κατοχυρώνουν. Εκείνο του 1844 όριζε ως πολίτευμα την συνταγματική μοναρχία. Ενώ, το σύνταγμα του 1864 επικυρώνει το πέρασμα στη δημοκρατική αρχή ορίζοντας ως πολίτευμα τη βασιλευόμενη δημοκρατία. Παράλληλα γίνεται η μετάβαση από τη μοναρχική αρχή στη δημοκρατική με την κατοχύρωση της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας. (*Άρθρον 21 'Απασαι αι εξουσίαι πηγάζουσιν εκ του Έθνους...ορίζει το Σύνταγμα.*)

Κατά τη διαδικασία της διαμόρφωσης του Συντάγματος του 1844 το ζητούμενο ήταν να περιοριστούν οι εξουσίες του βασιλιά. Ο στόχος αυτός όμως, δεν επετεύχθη καθώς ο νέος καταστατικός χάρτης αναγνώριζε στον μονάρχη πολύ σημαντικές εξουσίες. Ο τελευταίος συμμετείχε στην άσκηση της νομοθετικής, της εκτελεστικής αλλά και της δικαστικής εξουσίας. Αντίθετα, οι διατάξεις του Συντάγματος του

1864 περιόρισαν σε μεγάλο βαθμό τις εξουσίες του βασιλιά, ο οποίος έπαψε να είναι ο φορέας και η πηγή της κρατικής εξουσίας. Κοινή γραμμή και των δύο ήταν η αρχή της διάκρισης των εξουσιών.

Ως προς την άσκηση της νομοθετικής εξουσίας κατά τις διατάξεις του Συντάγματος του 1844 αυτή ασκείται από τη Βουλή, το Βασιλιά και τη Γερουσία, η οποία αποτελείται από ισόβια μέλη που διορίζονται από το Βασιλιά. Η τελευταία φαίνεται πως καταργείται με το Σύνταγμα του 1864. (Σύνταγμα 1844, Άρθρον 15 Η νομοθετική εξουσία ενεργείται συνάμα υπό του Βασιλέως, της Βουλής και της Γερουσίας. Σύνταγμα 1864, Άρθρον 22 Η νομοθετική εξουσία ενεργείται υπό του Βασιλέως και της Βουλής.)

Η εκτελεστική εξουσία ανήκει στο Βασιλιά, αλλά ασκείται από τους αρμόδιους υπουργούς του, οι οποίοι διορίζονται από τον ίδιο. Ο περιορισμός ότι καμία πράξη του δεν έχει ισχύ χωρίς την προσυπογραφή του αρμόδιου υπουργού χάνει τη σημασία του, αφού ο Βασιλιάς διορίζει και παύει τους υπουργούς. (Σύνταγμα 1844, Άρθρον 20 και Σύνταγμα 1864, Άρθρον 27 Η εκτελεστική εξουσία ανήκει εις τον Βασιλέα, ενεργείται δε δια των παρ' αυτού διοριζομένων υπευθύνων Υπουργών)

Οι δικαστικές λειτουργίες ασκούνται από τα δικαστήρια, όμως οι δικαστικές αποφάσεις εκτελούνται στο όνομα του βασιλιά. Αναφορικά όμως με τον περιορισμό των εξουσιών του βασιλιά χαρακτηριστικό είναι ότι στο σύνταγμα του 1864 κατοχυρώνεται η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης (Άρθρον 28-σύνταγμα 1864 «Η δικαστική εξουσία...εν ονόματι του Βασιλέως.»). Η δικαιοσύνη θα απονεμόταν από ισόβιους δικαστές διορισμένους από τον βασιλιά, οι οποίοι δεν θα ήταν δυνατό να παυθούν χωρίς δικαστική απόφαση.

Και στα δύο συντάγματα κατοχυρώνεται η ελευθερία του τύπου και η απαγόρευση της λογοκρισίας, καθώς ο καθένας μπορεί να δημοσιεύει προφορικά ή γραπτά τις σκέψεις του τηρώντας όμως τους νόμους του Κράτους («Σύνταγμα 1844, άρθρον 10, Πας τις δύναται να δημοσιεύη ...Ο τύπος είναι ελεύθερος και λογοκρισία δεν επιτρέπεται. Σύνταγμα 1864 άρθρο 14.) Ενώ και οι εκδότες εφημερίδων οφείλουν να είναι

Έλληνες πολίτες. Ακόμη κατοχυρώνονταν το απαραβίαστο του οικογενειακού ασύλου, η προστασία της ιδιοκτησίας, η ισότητα όλων απέναντι στο νόμο, η απαγόρευση της δουλείας, η δωρεάν εκπαίδευση. Η ισότητα και τα ατομικά δικαιώματα φαίνεται πως κατοχυρώνονταν πολύ περισσότερο στο νέο σύνταγμα.

Μία ακόμη διαφορά μεταξύ των δύο Συνταγμάτων είναι ότι το πρώτο δεν προέβλεπε την κατοχύρωση του δικαιώματος του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, ενώ το Σύνταγμα του 1864 προέβλεπε την κατοχύρωση αυτού του άρθρου. Με αυτό τον τρόπο το Σύνταγμα του 1864 άνοιξε το δρόμο για τη συγκρότηση κομματικών μηχανισμών, σε αντίθεση προς το Σύνταγμα του 1844, το οποίο δεν περιέλαβε συνταγματική πρόβλεψη για το σχηματισμό κομμάτων (Σύνταγμα 1864, άρθρο 10.)

Και στα δύο συντάγματα κατοχυρωνόταν το δικαίωμα της καθολικής ψηφοφορίας με κάποιους περιορισμούς. Στο σύνταγμα μάλιστα του 1864 κατοχυρωνόταν αυτή να είναι άμεση και με σφαιρίδια. Ενώ ορίστηκε και η εκλογική διαδικασία σύμφωνα με την οποία οι εκλογείς μπορούσαν να δώσουν θετική ψήφο σε όσους υποψηφίους ήθελαν ακόμη κι αν ανήκαν σε διαφορετικούς συνδυασμούς.

Συνοψίζοντας παρατηρούμε πως το σύνταγμα του 1844 ήταν συντηρητικό με φιλελεύθερα στοιχεία. Το επόμενο του 1864 είχε σαφέστατα πιο φιλελεύθερες διατάξεις, όμως περιελάμβανε και ασάφειες, οι οποίες δυσχέραιναν την πολιτική ομαλότητα στην Ελλάδα. Αυτή αποκαταστάθηκε μετά το 1875 και την ψήφιση της αρχής της δεδηλωμένης, όταν πλέον στην Ελλάδα εδραιώνεται ο κοινοβουλευτισμός και ο δικομματισμός.

β) Σχολικό βιβλίο, σελ.90. Το σύνταγμα του 1864 αναθεωρήθηκε το 1911 από τη Β' Αναθεωρητική Βουλή, η οποία προέκυψε μετά από τις εκλογές της 26^{ης} Νοεμβρίου 1910. «Σε αυτές οι Φιλελεύθεροι κέρδισαν τη συντριπτική πλειονότητα των εδρών: 307 σε σύνολο 362. Το πρώτο εξάμηνο...δημοσίων υπαλλήλων»

ΘΕΜΑ Β. 2

Η εγκατάσταση των προσφύγων στον ελληνικό χώρο μετά την απομάκρυνσή τους από τις πατρογονικές τους εστίες αποτέλεσε μια δύσκολη διαδικασία που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν το κράτος και η ΕΑΠ. Η τελευταία υπήρξε αυτόνομος οργανισμός με πλήρη νομική υπόσταση. Αμέσως μετά την έναρξη της λειτουργίας της-Σεπτέμβριος 1923- ασχολήθηκε ιδιαίτερα με το ζήτημα της εύρεσης παραγωγικής απασχόλησης για τους πρόσφυγες και στέγασης, ώστε να βοηθηθούν στην εγκατάσταση τους στη νέα πατρίδα.

Η ΕΑΠ έλαβε υπόψη της κάποιες παραμέτρους προκειμένου να διευκολύνει την αποκατάσταση των προσφύγων. Μέσα από τα αριθμητικά και στατιστικά δεδομένα του πίνακα που μας δίνεται μπορούμε να βγάλουμε συμπεράσματα για τις προτιμήσεις που έδειξαν οι πρόσφυγες ή η ΕΑΠ ως προς την μόνιμη εγκατάσταση των πρώτων σε συγκεκριμένα γεωγραφικά διαμερίσματα. Ειδικότερα, η ΕΑΠ κατέβαλλε προσπάθειες να εγκατασταθούν γεωργοί πρόσφυγες στα μέρη που θα μπορούσαν να συνεχίσουν τις καλλιέργειες που ήδη γνώριζαν. Έτσι καλλιεργητές δημητριακών εγκαταστάθηκαν στη Μακεδονία (52,2%) και στη Δυτική Θράκη (8,8%), όπου οι εκτάσεις ήταν εύφορες. Εξάλλου από την ΕΑΠ δόθηκε το βάρος στη γεωργία γιατί..σχολ. βιβλίο σελ 154 «η αγροτική αποκατάσταση ήταν ταχύτερη..εργαστικού προλεταριάτου». Επιπλέον, ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθούν τα μουσουλμανικά κτήματα των Βουλγάρων μεταναστών (σύμφωνα με τη συνθήκη του Νειγύ), γεγονός που θα καθιστούσε τους πρόσφυγες αυτόντες σε σύντομο χρονικό διάστημα και θα συντελούσε στην αύξηση της αγροτικής παραγωγής. Ακόμη, θα καλυπτόταν το δημογραφικό κενό που είχε δημιουργηθεί με την αναχώρηση Μουσουλμάνων και Βουλγάρων και τις απώλειες λόγω των συνεχών πολέμων. Έτσι, εποικίζονταν και παραμεθόριες περιοχές. Ο συγγραφέας Απ. Βακαλόπουλος αναφέρει εμφαντικά πως το ανθρώπινο ρεύμα των ενάμισυ περίπου εκατομμυρίου Ελλήνων προσφύγων

κατακλύζει την Ελλάδα μετά τη μικρασιατική καταστροφή και τη Σύμβαση της Λωζάννης. Οι πρόσφυγες τοποθετήθηκαν στις ήδη υπάρχουσες ανταλλάξιμες μουσουλμανικές και βουλγαρικές περιουσίες της Μακεδονίας. Επιπλέον, έπρεπε να ενισχυθεί το ελληνικό στοιχείο στη Δυτική Θράκη, γιατί σε αυτήν την περιοχή παρέμειναν Μουσουλμάνοι, οι οποίοι είχαν εξαιρεθεί από την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών (βάση της συνθήκης της Λοζάνης).

Το 25% των προσφύγων εγκαταστάθηκε στην Στερεά Ελλάδα, καθώς εκεί βρίσκονται τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα, όπου θα μπορούσαν να ασκήσουν τα αστικά επαγγέλματα με τα οποία ασχολούνταν και στις πατρίδες τους. Επίσης, εκεί υπήρχε η δυνατότητα οι πρόσφυγες να βρουν δουλειά έστω και περιστασιακά, κάνοντας "μεροκάματα" σε οικοδομές, εργοστάσια και βιοτεχνίες αλλά και ως μικροπωλητές ή μικροκαταστηματάρχες. Στις περιοχές αυτές έγιναν και οι πρώτες οργανωμένες προσπάθειες για τη δημιουργία προσφυγικών συνοικισμών (αναφέρουμε ενδεικτικά: Καισαριανή, Βύρωνας, Νέα Ιωνία, Κοκκινιά).

Στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου εγκαταστάθηκε το 4,6% των προσφύγων δηλαδή 56.613 νέοι κάτοικοι. Εκεί μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τις περιουσίες των ανταλλάξιμων Μουσουλμάνων, ενώ εποικίζονταν έτσι παραμεθόριες περιοχές. Οι κάτοικοι μπορούσαν να ασχοληθούν με το εμπόριο και τη ναυτιλία. Ενώ, η γεωγραφική τους θέση καθιστούσε δυνατή την πιθανότητα παλιννόστησης.

Στη Θεσσαλία εγκαταστάθηκαν 34659 πρόσφυγες. Η αγροτική μεταρρύθμιση είχε ολοκληρωθεί στο διάστημα πριν από την υπογραφή της Σύμβασης της Λωζάννης, με αποτέλεσμα οι διαθέσιμες εκτάσεις να είναι λίγες.

Στην Κρήτη εγκαταστάθηκε το 2,8% των προσφύγων, όπου θα μπορούσε να ασχοληθεί με την αμπελουργία. Στην Πελοπόννησο εγκαταστάθηκε το 2,3% και στην φτωχή και ορεινή Ήπειρο το 0,7% των προσφύγων. Ελάχιστοι εγκαταστάθηκαν στις Κυκλάδες και τα Ιόνια νησιά (0,4% και 0,3%), όπου θα μπορούσαν να ασχοληθούν με το εμπόριο και τη ναυτιλία.

Βέβαια, η εγκατάσταση των προσφύγων δεν έγινε πάντοτε σύμφωνα με την παραπάνω λογική, ούτε ακολούθησε σε όλες τις περιπτώσεις την κρατική αντίληψη και επιταγή. Η κινητικότητα των προσφύγων υπήρξε μεγάλη, ιδιαίτερα κατά τα πρώτα χρόνια. Οι πρόσφυγες γύριζαν από περιοχή σε περιοχή προκειμένου να βρουν το μέρος με τις καλύτερες συνθήκες για εγκατάσταση. Χαρακτηριστική είναι η άμεση μαρτυρία του Νικολάου Παπανικολάου στην οποία αναφέρει τη συνεχή κινητικότητά του από το Αιγαίο στην Πελοπόννησο, στη βόρεια Ελλάδα και τελικά στην πρωτεύουσα προκειμένου να βρει καλύτερες συνθήκες ζωής και εργασία. Ανάλογη είναι και η αφήγηση του Πέτρου Πασσαλίδη, ο οποίος αποβιβάστηκε με την οικογένειά του στην Καλαμαριά και περιδιαβαίνοντας τους δρόμους και τις γειτονιές της Θεσσαλονίκης αγωνιζόταν για να βρει παραγωγική απασχόληση. Πάντως, πολλοί πρόσφυγες, αν και δεν ήταν γεωργοί, είχαν δεχτεί ή ζητήσει να αποκατασταθούν ως αγρότες για να επωφεληθούν από τα δάνεια και τις παροχές της ΕΑΠ. Άλλοι πάλι μετακινούνταν προς τα αστικά κέντρα με σκοπό να παρουσιαστούν ως αστοί και να πάρουν με αυτόν τον τρόπο την αποζημίωση που δινόταν στους αστούς ανταλλάξιμους.

Το έργο της εγκατάστασης και αποκατάστασης των προσφύγων έχει χαρακτηριστεί τιτάνιο και σ' αυτό συνέβαλε αρκετά η ΕΑΠ. Το γεγονός ότι ήταν ένας οργανισμός αυτόνομος υπό διεθνή έλεγχο τη βοήθησε να είναι αποτελεσματικότερη. Μέχρι και το 1930 οπότε έπαυσε τη λειτουργία της υπολογίζεται ότι το μεγαλύτερο μέρος των προσφύγων άρχισε να ενσωματώνεται στο νέο τόπο εγκατάστασης.